

A JUMARTOK VII. BOURGELAT ÉS BONNET LEVELEZÉSE

A francia Alforti Állatorvosi Iskola a világ egyik legrégebbi ilyen intézménye. Az iskola Alfort-ban nyitotta meg kapuit 1766-ban. A Jean-Honoré Fragonard nevét viselő anatómai múzeum szintén ugyanitt és ugyanekkor nyílt meg. Mindkét intézmény alapítója (csakúgy, mint az 1762. január elsején megnyílt Lyon-i állatorvosi iskola esetében) az állatorvos-sebész Claude Bourgelat (1712-1779) volt. Ő maga indította el a múzeumi gyűjteményt is. A Francia és a Porosz Tudományos Akadémia tagja is volt. Erre a francia példára több külföldi állatorvosi iskolát is alapítottak Bourgelat tanítványai.

1. kép: Az állatorvosi képzés 250. évfordulójára kiadott bélyeg (<https://theveterinarian.com.au/>)

Írta, fordította, szerkesztette: **Dr. Kenéz Árpád**
(Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.)
Eugene McCarthy PhD Jumarts:
Horse-cows and donkey-cows
című munkája alapján

Charles Bonnet (1720-1793) svájci tudós Oeuvres d'histoire naturelle et de philosophie című természettudományi enciklopédiájában (1779, 6. köt., 349-352. o.) közölte azt a levelezést, amelyet Bourgelat-val váltott a jumartokkal kapcsolatban. „Az ellentétes véleményekkel szembesülve már nagyon vágytam arra, hogy megvitathassam valakivel a jumartok létezésének érdekes témakörét. Egy folyóiratban láttam egy jumart leírását, amelyet M. Bourgelat, a Francia Állatorvosi Iskola főfelügyelője irányítása alatt az iskola lyoni intézményében boncoltak fel, de nem bíztam az újságíróban. Mivel éppen a könyvem egy új kiadásán dolgoztam, közvetlenül magával Bourgelat úrral vettem fel a kapcsolatot, és az a részletekbe menő és szakértői levél, amelyet ettől az ünnepelt személytől kaptam válaszul, nem hagyott több kétséget afelől, hogy a jumartok igen is léteznek. A levél írója így kezdte: „Úgy hiszek e hibrid, a jumart létezésében, mint a saját létezésemben. Az állatorvosi iskola diákjai, több, az apjuk farmján született egyedek küldtek nekem Haut Dauphinéból.” Úgy tűnik tehát, hogy e neves akadémikusunk, mint Bourgelat Úr, aki mindenkinél jobban képes megítélni az igazságot, hatalmas súllyal bíró tanúbizonyságot jelent a témát illetően.”

2. kép: Charles Bonnet portréja (npg.org.uk)

Bourgelat azt is állította, hogy ő maga is sikeresen hozott létre jumartot lócsödör és tehén keresztezésével. A továbbiakban Bourgelat állítását közöljük Bonnet feljegyzéseiből (1779, 547. o.):

„Egy olyan esemény segítségével, amelynek szemtanúja voltam, még inkább hihetővé vált számomra, hogy a jumartok ló és tehén párosodásából származnak. Mintegy 20 évvel ezelőtt a Beaujolais provincia magas hegyein szálltam meg, ahol egy felajzott Navarrai mén befedezett egy tehenet. Ennek eredményeként egy jumart született. Gondolhatja, hogy milyen nagyra értékeltem ezt a csodás teremtményt! Annak érdekében, hogy a lótarót meggyőzzem, hogy gondoskodik az állatról, megígértem, hogy elválasztáskor sokkal magasabb árat fizetek majd érte, mint egy közönséges csikóért. Sajnos azonban ez az egyed csak négy hónapig élt.”

Bourgelat beszámolója azért is fontos, mert szembe megy azzal a véleménnyel, mely szerint a jumartok mind csak közönséges szamáröszvérek (azaz egy szamárkanca és lócsödör utódai). A jumartok létezését tagadók gyakran ezzel érveltek, hogy aláássák a jumartokról szóló jelentések valóság alapját. Ám egy

tehéntől született utód genetikai összetételében bizonyosan van szarvasmarha-komponens, és ezért nem lehet közönséges öszvér, akkor sem, ha történetesen hasonlít is rá.

Ebben a kontextusban nagyon fontos, hogy a jumartok leírásában rendszeresen megemlítik, hogy a felső állkapocs jóval rövidebb, mint az alsó (az átlagos távolság „másfél hüvelyk”). A múzeum honlapjáról származó 3. képen is látható, hogy a felső állkapocs metszőfogai valóban messze elmaradnak az alsó fogak vonalától. Ez nem így van a ló vagy a szamár esetében, a teheneknek pedig nincsenek felső metszőfogai. Úgy tűnik tehát, hogy nincs olyan ismert állat, amelynek a metszőfogai hasonló eltérést mutatnának, sem olyan, amelynél a fogak és a koponya felépítése olyan, mint ennél a feltételezetten jumart egyednél. Egy régi leírásban Leger (1669, 7. o.) azt mondja a jumartokról, hogy ez a fogaknál tapasztalt eltérés általában megakadályozta, hogy az általa látott jumartok legeljenek. Kivételt képeztek a hosszú füves legelők, ahol a nyelvükkel le tudták tépni a fűvet. Paul Zacchias is említ egy jumartot, amely Scipione Borghese bíboros (1577-1633) tulajdonában volt, és le kellett ölni, mivel nem tudott sem fűvet, sem pedig abrakot fogyasztani.

Az is tény, hogy az Alfortban található koponya szemürege fölött jól látható gumók figyelhetők meg (3. kép). Ezt több régi forrás is megemlíti. Ezek a gumók sokkal jobban látszódnak a kisebb képeken, mivel a jól nagyítható fotó olyan szögből készült, ahol ez csak alig észlelhető.

3. kép: A múzeumban őrzött jumart koponya oldalnézeti képe (vet-alfort.fr)

A felhasznált források a szerzőnél megtalálhatók.

